

Inarin kunta
Piiskuntie 2
99800 IVALO
inari@inari.fi

LAUSUNTO

02.04.2024

Dnro 111/2024

Lausuntopyyntönnä 28.2.2024

POSOVUOPAJAN RANTA-ASEMAKAAVA

Inarin kunta valmistelee Posovuopajan ranta-asemakaavaa, jonka kohteena on noin 17,2 hehtaarin alue Ivalon keskustaajaman länsipuolella. Alue sijoittuu Ivalojoen rantaan. Ranta-asemakaavan tavoitteena on mahdollistaa korkeatasoisen resort-tyyppisen matkailualueen laajentaminen. Alue koostuu kahdesta yksityisomisteisesta kiinteistöstä, jossa on korkeatasoisen majoitus- ja elämyspalvelukeskuksen majoitus-, vastaanotto-, ravintola- ja huoltorakennuksia sekä hevostalli. Alueen kehittämismahdollisuuksien varmistaminen edellyttää ranta-asemakaavan laadintaa alueelle, minkä vuoksi kaavoitukseen on ryhdytty.

Suunnittelualue sijoittuu Hammastunturin paliskunnan alueelle, erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulle alueelle ja saamelaiden kotiseutualueelle. Poronhoito on merkittävä elinkeino Inarin kunnassa. Se on tärkeä työllistäjä paitsi suoraan, myös lihan ja muiden tuotteiden jalostuksen sekä matkailupalveluiden kautta. Poronhoito ylläpitää alueen elinvoimaista, vahvaa saamelaiskulttuuria ja saamen kieliä. Poronhoito on myös merkittävä vetovoimatekijä kunnan vahvalle matkailulle. Inarin paliskunnissa harjoitetaan saamelaiden poronhoitoa ja paliskuntien poronhoito perustuu porojen vapaaseen laiduntamiseen ja luonnonlaitumien ympärivuotiseen käyttöön.

Poronhoidon huomioon ottaminen kaavoituksessa

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan poronhoitolailla turvattu erityinen oikeus (PHL 848/1990, 3 §). Poronhoito on siis ”rasittanut” maanomistusoikeutta alusta lähtien. Vapaa laidunnusoikeus on poronhoidon olemassaolon ja kannattavuuden edellytys. Poronhoitolaissa luetellaan rajoitukset vapaaseen laiduntamiseen. Saamelaiden kotiseutualueella porojen laiduntamista koskevat rajoitukset ja aitaamisvelvollisuus tiettyjen ehtojen täytyessä koskevat ainoastaan viljelyksiä ja metsänuudistusalan taimikoita, eivät esimerkiksi asutusta, puutarhoja tai yritystoimintaa (PHL 31 §). Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2 §). Maan luovuttaminen tai vuokraaminen saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maan omistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamista vahingoista (PHL 2 §). Poronhoitolaissa (53 §) säädetään myös, että suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa. Neuvottelut on todettu hyväksi keinoksi yhteensovittaa poronhoitoa ja muita maankäytön muotoja kaavoituksessa, vaikka kyse ei olisikaan valtion maista.

Poronhoitolain ja muun lainsäädännön lisäksi poronhoitoa turvataan myös valtioneuvoston päätöksellä valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista (VAT). VATeissa edellytetään, että alueiden käytön suunnittelussa huolehditaan saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa määrätään koko kaava-aluetta koskevissa yleismääräyksissä: ”Poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava. Metsätaloutta, turvetuotantoa, matkailutoimintoja ja loma-asutusta suunniteltaessa on otettava huomioon porotalouden tärkeät alueet. Suunniteltaessa valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa.”

Maankäyttö ja rakennuslain (MRL 132/1999) 42 §:n mukaan yleiskaava on ohjeena laadittaessa asemakaavaa. Asemakaavoituksella ei saa vaikeuttaa yleiskaavan toteuttamista. Asemakaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin (MRL 9 §). MRL 54 §:n mukaan ”Rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. --- Asemakaavalla ei myöskään saa asettaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle sellaista kohtuutonta rajoitusta tai aiheuttaa sellaista kohtuutonta haittaa, joka kaavalle asetettavia tavoitteita tai vaatimuksia syrjäyttämättä voidaan välttää. ---” Hammastunturin paliskunnan osakkailla on alueella voimassa erityinen oikeus, poronhoito-oikeus, jolle ei saa asemakaavalla aiheuttaa kohtuutonta haittaa.

Ranta-asemakaavan vaikutukset poronhoidolle ovat ennen muuta matkailun aiheuttamia suoria ja epäsuoria vaikutuksia. On tärkeää, että poronhoidolle keskeisillä laidunalueilla ja muilla toiminta-alueilla turvataan rauhallisuus ja yhtenäisyys sekä niiden poronhoidon toiminnalliset edellytykset. Rakentamisella tai muulla toiminnalla ei saa pirstoa yhtenäisiä porolaidunalueita, katkaista porojen kulkureittejä tai kuljetusreittejä.

Yksityiskohtaisemmat huomiot

Paliskuntain yhdistys on lausunut kaavasta sen luonnosvaiheessa, eikä sillä ole huomautettavaa kaavaehdotuksesta. Mahdolliset Hammastunturin paliskunnan lausunnot ja kannanotot tulee ottaa huomioon kaavan valmistelussa.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

Lausunnon valmistelija, lisätiedot: Marja Anttonen, etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi, +358 40 1247422

ma/ao